

Нове «обличчя»

державної служби в Україні

Інна Солодка,
помічник Міністра юстиції України

Закон України «Про державну службу» від 17.11.2011 р. № 4050-VI (далі – Закон), який набере чинності з 1 січня 2013 р., детально визначає умови вступу на державну службу, її проходження та припинення, соціальні гарантії при звільненні державного службовця, його юридичну відповідальність.

Андрій Вишневський,
директор Центру правової реформи і законопроектних робіт при Міністерстві юстиції України

Відповідно до положень Закону, державна служба – професійна діяльність державних службовців з підготовки пропозицій щодо формування державної політики, забезпечення її реалізації та надання адміністративних послуг.

Державний службовець – громадянин України, який займає посаду державної служби в державному органі, органі влади

Автономної Республіки Крим або їх апараті, одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету, крім випадків, визначених законом, та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з реалізацією завдань та виконанням функцій державного органу або органу влади Автономної Республіки Крим щодо підготовки пропозицій стосовно формування державної політики у відповідній сфері; розроблення, експертизи та/або редагування проектів нормативно-правових актів; надання адміністративних послуг; здійснення державного нагляду (контролю); управління державним майном або майном, що належить Автономній Республіці Крим, державними корпоративними правами; управління персоналом державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим або їх апарату; реалізації інших повноважень відповідного органу.

Законом посилюється професійність, політична неупередженість державної служби, прозорість її діяльності. З огляду на це нововведенням у Законі є виключення з інституту державної служби посад працівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та їх апарату, які виконують функції з обслуговування.

Перелік таких посад відповідно до положень ч. 3 ст. 2 Закону визначається керівником державної служби цього органу або його апарату згідно з критеріями, установленими спеціально вповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань державної служби.

Доцільно зазначити, що Закон проводить розмежування між політичними посадами та посадами державної служби.

Так, частиною другою статті 2 Закону визначено, що його дія не поширюється на Президента України, членів Кабінету Міністрів України, перших заступників та заступників міністрів; народних де-

путатів України; Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, крім обраних на посади у Верховній Раді Автономної Республіки Крим, на яких вони працюють на постійній основі; суддів; працівників прокуратури, яким присвоюються класні чини; працівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та їх апарату, які виконують функції з обслуговування; працівників державних підприємств, установ та організацій, а також інших суб'єктів господарювання державної форми власності, працівників підприємств, установ та організацій, що перебувають у власності Автономної Республіки Крим, крім осіб, які займають визначені законодавством посади державної служби у центрах зайнятості Державної служби зайнятості, Національній академії державного управління при Президентові України, Національному інституті стратегічних досліджень та Інституті законодавства Верховної Ради України; військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до закону, осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ та інших органів, яким присвоюються спеціальні звання, якщо інше не передбачено законом.

Значно послабляє політичний вплив на державну службу запровадження посади керівника державної служби в державному органі, органі влади Автономної Республіки Крим або їх апараті.

Так, статтею 8 Закону встановлено, що управління державною службою в державному органі, органі влади Автономної Республіки Крим або їх апараті здійснюється відповідно керівником державної служби в цьому органі або його апараті.

Керівником державної служби в державному органі, органі влади Автономної Республіки Крим або їх апараті є керівник апарату, якщо інше не передбачено законом.

Керівник апарату відповідальний перед керівником відповідного державного органу або органу влади Автономної Республіки Крим за функціонування державної служби у цьому органі, якщо інше не передбачено законом.

Законом передбачено, якщо в державному органі, органі влади Автономної Республіки Крим відсутня посада керівника апарату, керівником державної служби в такому органі є його керівник.

Новим Законом значно вдосконалено порядок вступу на державну службу та її проходження, детально визначено порядок проведення конкурсу на зайняття посад державної служби.

Право на державну службу з урахуванням вимог щодо рівня професійної компетентності, напряму підготовки (спеціальності) та обмежень, установлених цим Законом, мають громадяни України, яким виповнилося 18 років, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які вільно володіють державною мовою.

На державну службу не може вступити особа, яка за рішенням суду визнана недієздатною або дієздатність якої обмежена; має судимість за вчинення умисного злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку; відповідно до вироку суду позбавлена права займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, або обіймати відповідні посади; піддавалася адміністративному стягненню за корупційне правопорушення – протягом року з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили; має громадянство іншої держави.

Вимоги до рівня професійної компетентності особи, яка претендує на зайняття посади державної служби, визначає стаття 16 Закону.

Законом визначено поняття професійної компетентності як основи системи управління персоналом на державній службі, конкретних вимог до рівня професійної компетентності претендентів на посади.

Профіль професійної компетентності посади державної служби визначається як комплексна характеристика посади державної служби, що містить визначення змісту виконуваної за посадою роботи та перелік спеціальних знань, умінь і навичок, необхідних державному службовцю для виконання посадових обов'язків.

Підвищення рівня професійної компетентності державного службовця проводитиметься за кошти державного бюджету та інших джерел, не заборонених законом, у формі професійних програм, спеціальних курсів, тематичних семінарів, тренінгів, стажування, в інших формах у порядку, визначеному спеціально вповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань державної служби, та шляхом навчання, у тому числі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації у відповідних вищих навчальних закладах згідно із законодавством.

Законом встановлено єдині умови вступу на державну службу шляхом проведення відкритого конкурсу (крім посад державної служби групи I та посад державної служби, визначених у частині третій статті 6 Закону), а також зайняття вищої посади державної служби в порядку переведення у тому самому державному органі.

Законом також запроваджено новий підхід до класифікації посад, який полягає у повній відмові від включення назв окремих посад або їх переліків до тексту Закону, а також відмові від поняття «віднесення посад до посад державної служби».

При цьому встановлюється два основних критерії класифікації посад, які тепер слід розуміти як процес, що має відбуватися щоразу при розробці штатного роз-

пису в державному органі або органі влади Автономної Республіки Крим відповідно до встановлених у Законі принципів та критеріїв поділу посад на групи (I, II, III, IV, V) та підгрупи (кожна з груп поділяється на чотири підгрупи).

Поділ посад державних службовців на групи та підгрупи встановлює більш чітку класифікацію залежно від характеру і обсягу посадових обов'язків порівняно із Законом України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 р. № 3723-XII (далі – Закон № 3723), який на сьогодні не дозволяє об'єктивно забезпечити однакове правове регулювання в межах кожної категорії посад, ураховуючи те, що в основу класифікації закладено рівень державного органу, а не рівень повноважень та функцій на посаді.

Отже, новий підхід до класифікації посад на державній службі перш за все ґрунтується на функціях, що виконують державні службовці в державному органі, а не правовому статусі цього органу.

Закон закладає принципово нові підходи до системи оплати праці державних службовців, яка передбачає впровадження чіткої та прозорої структури заробітної плати державних службовців, що сприятиме забезпеченню принципу рівної оплати за рівну службу, усуваючи дискримінацію за міжвідомчим та територіальним принципом.

Єдина система оплати праці державних службовців, визначена Законом, побудована на основі нової двомірної класифікації посад державної служби за принципом залежності рівня оплати праці від змісту роботи та рівня відповідальності на конкретній посаді.

Заробітна плата державного службовця складатиметься з посадового окладу, надбавок до нього та премій, передбачених Законом.

Таким чином, заробітна плата державного службовця буде формуватися перш

за все на основі посадового окладу, кількість інших складових заробітної плати є незначною та суттєво не впливатиме на розмір заробітної плати.

Для посад найнижчої підгрупи встановлюються гарантії мінімального розміру посадового окладу на рівні двох розмірів мінімальної заробітної плати (порівняно з діючими посадовими окладами спеціалістів, зокрема районних державних адміністрацій, більше ніж в 4,5 рази).

Схема посадових окладів на посадах державної служби визначатиметься щорічно Кабінетом Міністрів України не пізніше як у місячний термін з дня прийняття закону України про Державний бюджет України на наступний рік шляхом установаження мінімального та максимального розмірів посадових окладів для кожної підгрупи посад державної служби, виходячи з принципів, визначених ч. 2 ст. 46 Закону.

Законом детально визначено підстави та порядок припинення державної служби, соціальні гарантії при звільненні державного службовця, стаж державної служби, дисциплінарна та майнова відповідальність державного службовця. Зазначене більш чітко розмежує законодавство про державну службу та трудове законодавство.

Дія норм законодавства про працю поширюється на державних службовців у частині відносин, не врегульованих цим Законом.

З огляду на вищевикладене слід зазначити, що новим Законом створено правові передумови для підвищення престижу державної служби; врегулювання правового статусу державного службовця; підвищення якості послуг, які надають державні службовці; уведення в дію прозорого механізму прийняття на державну службу; створення політично нейтрального інституту державної служби; підвищення рівня соціального та матеріального захисту державних службовців.

Правові аспекти туризму – нова рубрика «Юридичних акцентів»

Сучасний період зумовлений бурхливим розвитком туристичної сфери, яка виходить на перший план за рівнем оборотів у багатьох країнах світу. За даними Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), кількість міжнародних туристичних прибуттів перевищила мільярдний рубіж. Моделювання процесів, що відбуваються в туристичному бізнесі, свідчить про подальший його розвиток.

Сучасні організаційні та правові механізми регулювання туризму в нашій державі, відсутність належного наукового обґрунтування процесів його розвитку, що забезпечується переважно джерелами зарубіжної літератури, насамперед російської, не враховують реалій вітчизняної туристичної галузі. Це повною мірою відноситься і до юридичної науки, поза увагою якої залишилося вивчення туризму та його проблем.

Зважаючи на глобальність викликів, Всеукраїнська громадська організація – Туристична асоціація України (далі – Асоціація), яка на ринку туристичних послуг активно працює майже чотирнадцять років, вважає за необхідне запровадити виважену туристичну політику. До цього нас спонукають положення Указу Президента України «Про підтримку розвитку туризму в Україні» від 2 березня 2001 року.

Серед основних його завдань на Асоціацію покладено:

- проведення моніторингу основних напрямів розвитку туризму;
- підготовку проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань туризму;
- забезпечення захисту прав суб'єктів туристичної діяльності та туристів;
- сприяння виходу вітчизняних суб'єктів туристичної діяльності на світовий ринок туристичних послуг.

У контексті викладеного є надзвичайно слушним та актуальним започаткування спеціальної рубрики з питань висвітлення системних проблем розвитку вітчизняного туризму, за що ми щиро вдячні загальнодержавному науково-практичному фаховому виданню «Бюлетень Міністерства юстиції України».

Вихристенко Б. І.
кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України, професор КНТЕУ,
президент Туристичної асоціації України